

Beredskap mot förräderi

Demokratin arbetar i samtiden med svårigheter som tidigare aldrig förelegat och som under en tvåhundraårig debatt om dess principer aldrig förutsetts. Man utgår från att grundsatserna om frihet och likhet inför lagen bör tillämpas. Samtidigt erkänns det, ja, det fastslås i snart sagt alla politiska manifestationer av betydelse, att ett parti begagnar folkstyrelsens möjligheter blott för att undergräva denna styrelse, att det är verksamt inom den nationella gemenskapen blott för att förbereda dess förintelse. Kommunisterna sitter i riksdagen och bedriver propaganda vid valen i syfte att så långt möjligt bidra till Sveriges och den svenska demokratins likvidering — de har ingen förhoppning om att segra med egna krafter, men väl om att underlätta en rysk aktion och att vid en sådan aktion etableras som en i förhållande till andra svenskar styrande klass. Dessa avsikter förkunnas med en nästan total tydlighet — främst genom lovsprisandet av utvecklingen i de länder där framgång vunnits —, och de brännmärks av alla demokrater. Men dessa människor, som vid en med ryska vapen vunnen triumf skulle krossa motståndarnas väldiga majoritet, tolereras och skyddas i demokratins namn.

I stort sett är denna hållning inte bara principiellt välmotiverad utan också politiskt lämplig. Vi utgår från att demokratin klarar sig med sina egna vapen, att kommunisterna stannar i en obetydlig minoritet och att de verkliga förrädarna inom partiet utgör en minoritet inom minoriteten. Tanken att ett parti systematiskt skulle använda lögnen som kampmedel är visserligen främmande för alla demokratins ideologer — metoden blir ju möjlig blott därigenom att en seger skulle medföra demokratins undergång och därmed frihet från allt ansvar inför de väljande. Men en någorlunda stabil folkstyrelse kan tåla dessa påfrestningar, och ingen betvivlar att den svenska demokratin bör kunna bestå provet.

Vissa reservationer är dock ofrånkomliga. Enighet råder om att kommunisterna inte får ha sådana positioner som gör det möjligt för dem att systematiskt ägna sig åt förräderi, åtminstone inte åt särskilt farligt förräderi; det är att märka att just de ledande kommunisterna som i

sådana fall kommer i fråga kan antas vara inriktade på förräderi på ett helt annat sätt än de hundratusenden som av okunnighet, förljugen propaganda och allmänt missnöje drivs att rösta med partiet. I Sverige har därför kommunisterna i stigande utsträckning, trots irritationen inom socialdemokratins medlöparflygel, utslutits från medlemskap i militära och halvmilitära organ. En mera genomförd gallring på förvaltningsposter som är lämpade till plattform för förräderi har dock inte ägt rum hos oss. Den har skett i en rad länder vilkas demokrati är lika solid och lika klart och medvetet fattad som den svenska, så i Schweiz och England. Den har med oemotsäglich skärpa motiverats av demokratiska teoretiker. En gräns för toleransen ligger däri, skriver den danske socialdemokraten professor Ross, "att staten inte lägger sina funktioner och därmed sitt eget liv i händerna på sina fiender".

Kanske än mera väsentligt är att förberedelser vidtas för att reglera de extraordinära ingripanden som i ett krig — kanske också i ett till det yttersta spånt utrikespolitiskt krisläge — blir ofrånkomliga. I ett sådant läge är det otänkbart att personer som med säkerhet antas förbereda förräderi skall lämnas tillfälle att gå från avsikt till handling; den ordinära strafflagen är inte tillräcklig, eftersom förrädarnas förhoppningar om att snart bli räddade av landets fiender ställer helt nya problem för process och straffordning; kontroller som eljest skulle te sig avskräckande blir självfallna. Endast tanklösheten eller demagogin kan komma från detta dilemma genom prat om att demokratin inte får begå självmord av fruktan för döden — var och en vet dock att alla demokratier i alla krig måste göra sådana tillfälliga avsteg från sina grundsatser, och det är här inte fråga om annat än att under en tid offra något för att inte förlora allt.

Olika metoder är tänkhärliga. I några länder har ganska ingående regler uppställts för krig och andra speciella situationer. I andra utgår man från att regeringen kan handla med stöd av så kallad konstitutionell nödrätt. Detta är fallet i Schweiz och Norge; i Norge har man emellertid därjämte genom 1950 års beredskanslag uppställt vis-

sa direktiv för nödrättens begagnande. Sverige hör till de få länder där nästan ingenting gjorts. Förr var det rimligt att vänta med sådant till dess den farliga situationen var inne; nu kan uppskov bli avgörande — antingen så att regeringen tvingas att handla mot lagen eller att det blir för sent att handla.

Snabba utredningar är nödvändiga på de områden som här berörs. Genom att organisera denna sida av beredskapen bidrar man, som den norske justitieministern nyligen yttrade i Stockholm, till att minska faran.